

การเขียนตำรากฎหมาย

โดย ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย

ข้าพเจ้าได้เคยเขียนบทความเรื่องวิธีสอบและศึกษากฎหมายมาแล้ว โดยเสนอแนะว่าประเทศไทยควรจะมีตำรากฎหมายมาตรฐานขึ้นเพื่อใช้ได้สำหรับมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัย ซึ่งสอนวิชากฎหมายอย่างเดียวกัน ต่อไปนี้ข้าพเจ้าขอเสนอวิธีเขียนตำรากฎหมายซึ่งรวมทั้งการเขียนวิทยานิพนธ์ในทางกฎหมายด้วย ในฐานะที่ข้าพเจ้าเคยตรวจวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข้าพเจ้าได้เคยพบข้อบกพร่องอยู่บ้าง และในฐานะอาจารย์ผู้แนะนำ ข้าพเจ้าพบว่าเมื่อนักศึกษาบางคนยังไม่ทราบว่าจะต้องเขียนวิทยานิพนธ์อย่างไร การเขียนตำรากฎหมายและการเขียนวิทยานิพนธ์มีวิธีเขียนเหมือนกัน ต่างกันที่ลักษณะของเรื่อง คือการเขียนตำรากฎหมายนั้น ต้องการเขียนให้สมบูรณ์ได้ตามลักษณะของกฎหมาย ฉะนั้นปัญหาปลีกย่อยต่าง ๆ จึงไม่ได้กล่าวไว้โดยละเอียด ส่วนวิทยานิพนธ์นั้นเป็นการเขียนแขนงใดแขนงหนึ่งของกฎหมาย ฉะนั้น จึงมีโอกาสดูเขียนได้ละเอียดละออมากกว่า เพราะเป็นการกล่าวปัญหาเฉพาะเรื่องเท่านั้น เช่นผู้ที่เขียนตำราประมวลกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเขียนในรูปเป็นระบบ หรือเขียนในรูปเรียงมาตรา เขาจะต้องพยายามอธิบายประมวลกฎหมายอาญาให้ครบ

บริบูรณ์ ให้เรื่องต่างๆ ของประมวลกฎหมายอาญาได้รับการอธิบายโดยทั่วถึง และในลักษณะความยากง่ายเท่าเทียมกันตลอดเล่ม โดยคำนึงว่าตำราของเขานักศึกษากฎหมายส่วนมากจะเป็นผู้ใช้ หรือนักกฎหมายที่ออกมาประกอบอาชีพในทางกฎหมายอยู่แล้วจะเป็นผู้ใช้ตำรานี้

ที่จริงการเขียนตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์ในทางกฎหมายนั้นเป็นเรื่องการวิจัยจากเอกสาร ซึ่งศาสตราจารย์ทศิ แร่งขำ ได้เคยเขียนบทความลงไว้แล้วในหนังสือ จารสารธรรมศาสตร์ เล่ม ๑ ตอนที่ ๑ หน้า ๘๕ และต่อไป บทความนี้เป็นแต่เพียงกล่าวเฉพาะเรื่อง คือกล่าวเฉพาะการเขียนตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์ ในทางกฎหมายเท่านั้น

การหาหัวข้อที่จะเขียน

สำหรับการเขียนตำรากฎหมายย่อมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหัวข้อที่จะเขียน เพราะการเขียนตำรากฎหมายอยู่ที่การตัดสินใจของผู้เขียนว่า จะ

๑. อธิบายกฎหมายทั้งฉบับ (เช่น อธิบายประมวลกฎหมายที่ดินทั้งฉบับ) หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของกฎหมาย (เช่น ลักษณะข้อหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

๒. จะเขียนในรูปคำอธิบายเรียงมาตราหรือเขียนในรูปคำอธิบายอย่างเป็นระบบ

การเขียนคำอธิบายกฎหมายเรียงมาตราย่อมเป็นประโยชน์แก่นักกฎหมายที่ออกมาประกอบอาชีพแล้ว เพราะนักกฎหมายประเภทนี้ รู้กฎหมายมาบ้างแล้ว (ฉะนั้น การสอนที่มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการ

สอนผู้ที่ไม่ได้ศึกษากฎหมายมาก่อน ผู้สอนจึงไม่ควรสอนอธิบายเรียง
มาตราแต่ควรจะสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เห็นความ
เกี่ยวข้องของกฎหมายโดยแจ่มแจ้ง) แต่นักกฎหมายที่ออกมาประกอบ
อาชีพในทางกฎหมายแล้วนี้ อาจจะลืมความหมายของถ้อยคำในฉบับท
หรืออาจจะค้นคว้าว่า ถ้อยคำในฉบับทนั้น ๆ มีตำรากฎหมายและคำ
พิพากษาศาลสูงได้ตีความได้เป็นอย่างไรบ้าง เมื่อประโยชน์ที่จะได้รับ
จากตำรากฎหมายที่เขียนคำอธิบายเรียงมาตรามีดังกล่าวแล้ว จะเห็น
ได้ว่า การเขียนคำอธิบายเรียงมาตรานั้นจำเป็นต้องเขียนให้คลุมปัญหาเท่า
ที่ได้มีอยู่แล้ว และที่ผู้เขียนคาดหมายว่าจะเกิดขึ้น ในเวลาภายหน้าด้วย
๕๗ โดยผู้เขียนตำรากฎหมายนั้นต้องลองสมมติ ข้อเท็จจริงก็จะทำให้
เกิดปัญหาต่าง ๆ นั้นไว้ในใจและแก้ปัญหานั้นตามทัศนะของผู้เขียน

การเขียนคำอธิบายกฎหมายอย่างเป็นระบบนั้น มีความมุ่ง-
หมาย ๒ ประการ คือ ประสงค์ที่จะให้ผู้ศึกษาศรานั้นเข้าใจกฎหมาย
ลักษณะนั้นโดยถ่องแท้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งประสงค์ที่จะ
ให้ผู้ศึกษาเข้าใจกฎหมายตามที่บัญญัติไว้เป็นบทมาตราด้วย แต่การ
เขียนตำราอย่างเป็นระบบนี้ มีข้อเสียอยู่ข้อหนึ่งคือ ไม่สามารถที่จะ
อธิบายด้วยทให้แจ่มแจ้งชัดเจน หรือกล่าวถึงปัญหาปลีกย่อยได้โดย
ละเอียด เพราะถ้าเขียนในรายละเอียดมากเกินไปก็จะทำให้มีข้อความ
ยืดยาวจนทำให้ผู้อ่านไม่อาจเห็นระบบหรือความเกี่ยวข้องของกฎหมาย
ได้ถ่องแท้ อย่างไรก็ดี ปรากฏว่าผู้เขียนตำรากฎหมายต่างประเทศได้
พยายามที่จะทำให้อำนาจกฎหมายของตนสมบูรณ์ ฉะนั้น จึงได้พยายาม
ที่จะพิมพ์ข้อความสำคัญด้วยอักษรตัวใหญ่ และพิมพ์รายละเอียด

ตลอดจนตัวอย่างด้วยอักษรตัวเล็ก การเขียนคำวราอย่างเป็นระบบนี้ ในประเทศเยอรมันมี ๒ อย่าง คือ อย่างหนึ่งเป็นคำวราย่อย่อ สำหรับนักศึกษาใช้เป็นคู่มือในการฟังคำสอนจากศาสตราจารย์ และในการเตรียมตัวสอบได้ (ซึ่งมีเวลาอ่านหนังสือไม่มากนัก) อีกอย่างหนึ่งเป็นคำวราเขียนอย่างพิสดาร คือ มีคำอธิบายไว้ยืดยาว ความมีมุ่งหมายสำหรับให้นักศึกษาใช้ในทางค้นคว้า และให้นักกฎหมายที่ออกมาประกอบอาชีพแล้ว ได้เปิดดูเฉพาะบางเรื่อง ตามความสังเกตของข้าพเจ้าเห็นว่า คำวรากฎหมายประเภทหลังนี้เมื่อพิมพ์มาครั้งชั้น ก็มีข้อความเพิ่มเติมมากขึ้น บางเล่มที่เคยพิมพ์มาแล้วเล่มเดียว คราวหลังต้องแยกพิมพ์ออกเป็น ๒ เล่มก็มีเพราะหนาเกินไป

ส่วนการเขียนวิทยานิพนธ์นั้น ย่อมนำเรื่องใดเรื่องหนึ่งของกฎหมายมาเขียน ฉะนั้นย่อมเห็นได้ในตัวว่าเป็นไป ไม่ได้ที่จะเขียนอย่างเป็นคำอธิบายเรียงมาตรา แต่จะต้องเขียนอย่างเป็นระบบ มีการกล่าวถึงประวัติที่มาของเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการแยกหักซอยเรื่องให้ละเอียดออกไป มีการวิจารณ์ความคิดเห็นในทางต่างๆ และมีการกล่าวถึงและการวิจารณ์คำพิพากษาของศาล และถ้าสามารถทำได้ก็มีการเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ไม่ใช่เป็นแต่เพียงรวบรวมความคิดเห็นในทางคำวราและคำพิพากษาของศาลเท่านั้น แต่จะต้องแสดงผลของการค้นคว้าของผู้ทำวิทยานิพนธ์ด้วย การค้นคว้านี้จะต้องมีลักษณะดั้งเดิม คือเป็นการค้นพบหรือการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ฉะนั้น การหาหัวข้อหรือชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์จึงเป็นของยาก ในประเทศเยอรมันนักศึกษาจะต้องรู้จักตัวของ

ตัวคือว่า คนถนัดในกฎหมายลักษณะใด เช่นกฎหมายเอกชน กฎหมาย
รัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายกรรมกร ฯลฯ เป็นต้น
แล้วไปติดต่อกับศาสตราจารย์ซึ่งสอนกฎหมายลักษณะที่ตนถนัดนั้น
เพื่อขอให้หาข้อหัวเรื่อง ในวิชากฎหมายที่ตนถนัดให้ ทั้งนี้เป็นการขอ
ให้ศาสตราจารย์ผู้นั้นเป็นผู้แนะนำวิทยานิพนธ์ไปในตัวด้วย อย่างไรก็ตาม
ก็ดี ในประเทศเยอรมัน ศาสตราจารย์ไม่มีหน้าที่จะรับเป็นผู้แนะนำ
วิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์จะยอมรับเป็นผู้แนะนำวิทยานิพนธ์ก็ต่อเมื่อ
รู้จักว่านักศึกษาผู้นั้น ๆ มีความรู้และความเฉลียวฉลาดพอที่จะทำวิทยา
นิพนธ์ได้ หัวเรื่องที่ศาสตราจารย์แนะนำให้เขียนนี้ มักจะเป็นปัญหา
ที่ยังห่อเหี่ยวกันอยู่และยังไม่มีคำตอบที่น่าพึงพอใจ หรือเป็นเรื่องซึ่ง
ยังไม่มี การค้นคว้ามาก่อน ซึ่งถ้าค้นคว้าแล้วจะเป็นประโยชน์ในทาง
วิชาการ

การเริ่มต้นทำการค้นคว้า

เมื่อได้ทราบเรื่องที่จะเขียนแล้วก็ต้องลงมือค้นคว้า วิชากฎ
หมายเป็นวิชาที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ฉะนั้นสิ่งที่จะค้นคว้าได้ก็คือ (๑)
ตำรากฎหมายในประเทศ (๒) คำพิพากษาของศาล (๓) ตำรา
กฎหมายต่างประเทศ

ผู้เขียนตำราหรือวิทยานิพนธ์ในทางกฎหมายจะต้องทราบว่า
จนถึงขณะนี้เขาเขียนตำราหรือวิทยานิพนธ์นั้น ได้มีตำรากฎหมายที่
เขียนไปแล้วเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังค้นคว้าอยู่อย่างไบบ้าง อะไรไม่เป็น
ที่เสียหายมากยิ่งไปกว่าการละเว้นไม่ค้นคว้าตำรากฎหมายที่สำคัญหรือ
ที่มีชื่อเพียงอยู่ในขณะนั้น

สำหรับการเขียนตำรากฎหมาย การเว้นไม่กล่าวถึงตำรากฎหมายบางเล่มย่อมเป็นสิ่งซึ่งให้อภัยได้ เพราะการกล่าวถึงตำราทุกเล่ม อาจจะทำให้ตำรากฎหมายอูยอ้ายเกินไปจนอ่านไม่เข้าใจ แต่ผู้อ่านตำรากฎหมายในประเทศเยอรมันย่อมคาดหมายว่า ผู้แต่งตำรากฎหมายย่อมจะได้ศึกษาตำรากฎหมายที่สำคัญ ๆ มาแล้วทั้งนั้น แต่สำหรับวิทยานิพนธ์นั้นศาสตราจารย์ย่อมจะคาดหมายให้ผู้เขียนค้นคว้าตำรากฎหมายที่สำคัญ ๆ ทุกเล่ม นอกจากจะไม่เพิกเฉยในการศึกษาตำรากฎหมายที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จะต้องอ่านต้นฉบับของตำรานั้นเอง ไม่ใช่เห็นตำรากฎหมายเล่มหนึ่งอ้างอิงตำรากฎหมายเล่มอื่นอีกหลายเล่มก็พลอยอ้างอิงลงไว้ในวิทยานิพนธ์ของตนด้วย เพราะการที่ทำดังนั้น นอกจากจะเป็นการไม่ซื่อสัตย์ต่อตนเองแล้ว ยังอาจเป็นได้ว่า ตำรากฎหมายที่ตนคัดลอกมานั้น อ้างอิงตำราที่ผิดมาหรือตรวจรูปเล่มหน้าหนังสือผิดไป หรือพิมพ์ไขว้เขวกันทำให้วิทยานิพนธ์ของตนพลอยผิดพลาดไปด้วย แต่ถึงที่ร้ายกว่านั้นก็คือ เป็นการตัดโอกาสของตนเองที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้เขียนตำรานั้น ๆ ซึ่งบางเล่มอาจจะมีผลลัพธ์ตรงกัน แต่มีเหตุผลต่าง ๆ กัน คำพิพากษาคาดสูงก็เช่นเดียวกัน ผู้แต่งตำราหรือวิทยานิพนธ์ไม่ควรอ้างอิงใช้หนังสือย่อคำพิพากษานี้ ๆ แต่ควรจะได้ค้นคำพิพากษาดั้งเดิม การอ้างคำพิพากษาต่างประเทศเช่นคำพิพากษาอังกฤษก็เช่นเดียวกัน ผู้แต่งต้องอ่านคำพิพากษาต่างประเทศโดยตนเองจึงจะอ้างอิงได้

เมื่อมีตำรากฎหมายในเรื่องเดียวกันหลายเล่ม ก็มีปัญหาว่า จะตั้งต้นตำราเล่มใดก่อนในเรื่องนี้มีข้อควรสังเกตดังนี้

(๑) ไม่ใช่ว่าเป็นตำรากฎหมายแล้วจะอ้างอิงได้ทุกเล่มใน ตำราหรือวิทยานิพนธ์ มีตำรากฎหมายซึ่งผู้เขียนไม่ได้แสดงความคิดเห็นอันเป็นคัมภีร์ของตนเองเป็นแต่คัดลอกหรือย่อความมาจากหนังสืออื่น หนังสืออย่างนี้ไม่สามารถจะอ้างอิงในตำราหรือวิทยานิพนธ์ได้ เพราะทำให้ผู้อ่านตำราหรือวิทยานิพนธ์เห็นว่าผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ไม่มีความรู้ในวิชาที่ตนเขียนเลย แม้จนกระทั่งการเลือกตำราที่น่าเชื่อถือ ก็ไม่มีความรู้เสียแล้ว

(๒) ตำราเล่มแรกที่จะพึงเลือกมาค้นคว้าก็คือ ตำราที่พิมพ์ ครึ่งหลังที่สุด แต่งโดยผู้ที่เชื่อถือได้ว่า มีความเห็นคัมภีร์ของตนเอง ถ้าตำราเล่มนั้นกล่าวถึงปัญหาที่กำลังค้นคว้านั้นแล้ว ก็ต้องพิจารณา ด้วยว่า ได้อ้างอิงถึงตำราหรือคำพิพากษาศาลสูงอื่นใดอีกบ้าง แล้ว จึงค้นคว้าต่อมาถึงตำราหรือคำพิพากษาศาลสูงนั้น ๆ ฉะนั้นตำราเล่ม หนึ่งจึงทำให้ผู้ค้นคว้าพบตำราเล่มอื่นหรือพบคำพิพากษาอีกหลาย เรื่อง โดยวิธีนี้ตำราและคำพิพากษาที่จะค้นคว้านั้นจะมากขึ้น ๆ ทุกที

(๓) ตำราที่ค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในตำราหรือวิทยานิพนธ์ ที่กำลังเขียนอยู่นี้ ไม่จำกัดว่า ผู้แต่งจะต้องถึงแก่ความตายแล้ว ทั้งนี้ เพราะการเขียนตำราหรือวิทยานิพนธ์ในทางกฎหมายนั้น ถ้ามีการ ศึกษาตำราที่มีการค้นคว้าใหม่ที่สุดได้เท่าใดก็ยังทำให้คุณค่าของตำรา หรือวิทยานิพนธ์ดียิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะได้อาศัยความค้นคว้าอันทันสมัย ในเรื่องนี้มีข้อที่ควรสังเกตว่า ในอังกฤษไม่นิยมที่จะให้อ้างอิงตำรา

กฎหมายคัดค้านเพื่อตีความในเมื่อผู้เรียนตำรายังมีชีวิตอยู่ แต่ใน
ประเทศเยอรมันไม่ปรากฏว่ามีประเพณีนิยมอย่างนั้น ที่ความอาจจะ
อ้างตำรากฎหมายของผู้ที่มีชีวิตอยู่ได้ ยิ่งกว่านั้นศาลเยอรมันยังยอม
รับบันทึกความเห็นในทางกฎหมายของศาสตราจารย์หรือนักกฎหมาย
ที่มีชื่อไว้ประกอบการพิจารณาปัญหากฎหมาย ทั้งๆ ที่ศาสตราจารย์
และนักกฎหมายผู้ทำบันทึกมิใช่เป็นทนายความในคดีนั้น ทั้งนี้เพราะ
ถือว่าผู้พิพากษาย่อมใช้วิจารณญาณวินิจฉัยคดีของตนได้เต็มที่ ผู้
เขียนเห็นว่าสำหรับประเทศไทยนั้นควรจะยอมให้อ้างตำรากฎหมาย
ของผู้ยังมีชีวิตอยู่ได้ เพราะประเทศไทย ตำรากฎหมายมีน้อย และ
ผู้เขียนเห็นว่านักกฎหมายไม่ควรจะเกรงใจกันในการออกความคิดเห็น
ของตนในทางกฎหมายโดยสุจริต อย่างไรก็ดี สำหรับการเขียนตำรา
และวิทยานิพนธ์นั้นถ้าไม่ยอมให้อ้างถึงตำราของนักกฎหมายที่ยังมี
ชีวิตอยู่ก็จะทำให้การค้นคว้าเกือบเป็นไปไม่ได้เพราะกฎหมายบาง
ลักษณะมีตำราอยู่เล่มเดียวก็มี

(๔) ตำราที่ค้นคว้ามานี้จะต้องแยกออกเป็นตำราที่ตำรา
อ้างอิงได้ในทางวิชาการและตำราที่ศึกษาเพื่อประดับความรู้เท่านั้น
ตัวอย่างเช่น หนังสือปทานุกรมของกฎหมายย่อมมีความมุ่งหมายที่จะ
ให้อ่านทราบเรื่องตามหัวข้ออย่างผิวเผินเท่านั้น ตำราดังกล่าวจึง

* ดูบทความเรื่องการ อ้างอิงเพื่อตีความ ของ นายประมุต สุวรรณพร ในบทพิมพ์
เล่ม ๒๐ ตอน ๒ หน้า ๒๓๘ ซึ่งได้อ้างคำอธิบายของครูที่ว่า ผู้ยังไม่ตายนั้นนัก
กฎหมายอื่นที่ไม่เห็นด้วยกับความเห็นนั้น มักจะมีความเกรงใจไม่แสดงข้อขัดแย้ง
ออกโดยเปิดเผย ต่อเมื่อผู้เขียนตำรานั้นตายไปแล้ว โอกาสทางมรณาจึงเปิด
โอกาสให้ผู้แสดงความเห็นเขียนข้อขัดแย้งคัดค้านตำรานั้นได้

ขาดความแน่นอนเป็นอันมาก ฉะนั้น การอ้างอิงปทานุกรมกฎหมาย
ลงในตำราหรือวิทยานิพนธ์ จึงทำให้ตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์
นั้นขาดคุณค่าลงไปมาก เพราะแสดงว่าผู้เขียนได้ที่มาของความรู้จาก
ตำราที่ไม่ถึงขนาดที่จะให้ความรู้แก่ตนได้ อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้
ได้มีเอนไซโคลปีเดียของกฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยบทความของ
นักกฎหมายที่มีคุณวุฒิ และเป็นที่ยอมรับได้ หนังสือเอนไซโคลปีเดีย
ในทางกฎหมายเช่นนี้ ถ้ามีข้อความที่ควรอ้างอิงก็สามารถนำมาอ้างอิง
ได้

นิตยสารในทางกฎหมายย่อมเป็นประโยชน์มากแก่การเขียน
ตำราหรือ วิทยานิพนธ์ เพราะมักมี ข้อความแสดง ถึงการ ค้นคว้า ของผู้
เขียนบทความโดยละเอียด ความยากอยู่ที่ว่าเป็นการยากที่จะทราบว่า
นิตยสารใดมีบทความที่ต้องการ เมื่อเข้าไปดูงานต่างประเทศต้อง
คราวที่แล้วมาได้มีโอกาสเข้าชมห้องสมุดที่ดี ๆ หลายแห่ง ปรากฏว่า
มีห้องสมุดบางแห่งเท่านั้น ทำสารบรรณบทความที่ปรากฏในนิตยสาร
ต่าง ๆ ถ้าเร็วบริบูรณ์ บางแห่งยังทำไม่เสร็จ และบางแห่งยังไม่ได้
ทำเลย

(๕) เอกสารที่จะอ้างอิงนั้นต้องพยายามหาเอกสารชั้นหนึ่ง
เช่น ถ้าสามารถอ่านตำราที่ผู้เขียนเขียนได้เอง ก็ไม่ควรอ่านคำแปล
ตำรานั้นอีกทอดหนึ่ง เพราะผู้แปลอาจจะแปลผิดพลาดได้ ถ้าเป็น
เรื่องเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริงต้องพยายาม อ้างอิงเอกสาร ที่เป็น หลักฐาน
มากที่สุด เช่นเรื่องเกี่ยวกับรัฐสภาควรจะอ้างอิงรายงานการประชุม
ของรัฐสภา ซึ่งพิมพ์เป็นทางราชการ ถ้าเป็นข่าวราชการในราชกิจ

งานเบกษาก็ควรจะอ้างราชกิจจานุเบกษานั้นเอง ผู้เขียนตำราหรือ
วิทยานิพนธ์ ไม่ควรอ้างหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวรัฐสภาหรือข่าวราชการ
เพราะอาจจะมีลงข่าวการคลาดเคลื่อนได้ อย่างไรก็ดี อาจจะมีกรณี
บางกรณีที่ไม่สามารถหาเอกสารชั้นหนึ่งได้ เช่นเป็นตำรากฎหมายที่
เก่าแก่หายาก แต่ได้ปรากฏว่าตำรากฎหมายที่พอจะเชื่อถือได้ได้อ้างอิง
ไว้ ถ้าการอ้างอิงนั้นจำเป็นแก่การค้นคว้าจะอ้างถึงตำราเล่มแรกโดย
ระบุไว้ให้ชัดว่า อ้างตามที่ปรากฏในตำราเล่มหลังนั้นก็ได้ แต่จะ
เป็น การที่น่าเกลียดอย่าง ยิ่งถ้าผู้เขียนตำรา หรือวิทยานิพนธ์ จะอ้าง
ตำราเล่มแรกลงไว้ในตำราหรือวิทยานิพนธ์ของตนเป็นทำนองให้เข้าใจ
ใจว่าตนได้ค้นคว้าตำราเล่มแรก โดยตนเอง ในเวลานี้ในประเทศไทย
ปรากฏว่า ได้มีการแปลบทความ หรือตำราหรือล่องหนึ่ง ของบทความ
หรือตำราออกเป็นภาษาไทยในทำนองที่ว่าผู้แปลเป็นผู้แต่งข้อความ
นั้น ๆ ขึ้นมาเองพร้อมด้วยคัดลอกการอ้างอิงหนังสือหรือตำราเดิม
ว่าผู้แปลได้ค้นคว้ามาด้วยตนเอง การกระทำเช่นนั้นถ้านำมาใช้แก่การ
ทำวิทยานิพนธ์จะทำให้วิทยานิพนธ์นั้น ใช้ไม่ได้เลย

การรวบรวมสิ่งที่ค้นพบ

ควรกระทำดังนี้

(๑) สิ่งที่ค้นพบจากตำรากฎหมายอันเกี่ยวกับเรื่องซึ่งจะนำ
มาเขียนเป็นตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์นั้น เป็นสิ่งละอันพันละน้อย
ฉะนั้น ผู้เขียนตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์จึงต้องรวบรวมลงได้
วิธีที่นิยมใช้กันก็คือ ควรจัดทำกระดาดแข็งเป็นแผ่น ๆ ไว้ให้มีจำนวน
พอสมควร สำหรับเรื่องหนึ่งของเอกสารเล่มหนึ่งต้องใช้กระดาด

แผ่นหนึ่ง เพื่อข้อความจะได้ไม่ปะปนกัน บนหัวกระดาษจะต้องเขียน หัวข้อของเรื่อง ชื่อของผู้แต่งหนังสือหรือนิตยสาร หรือที่มาอย่างอื่น ซึ่งได้มีการพิมพ์ข้อความนั้น ๆ ทั้งต้องระบุด้วยว่าเป็นการพิมพ์ครั้งที่เท่าใด ในปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.ใด เลขหน้าเท่าใด ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการที่จะนำไปอ้างอิงเอาได้ในตำราหรือวิทยานิพนธ์ที่จะเขียนใน ภายหลัง

ส่วนข้อความที่จะเขียนลงในกระดาษแข็งนั้น ถ้าเป็นข้อความสั้น ๆ ควรจะคัดลอกข้อความนั้นลงไว้เสียทีเดียวเพื่อว่าผู้แต่งตำราหรือวิทยานิพนธ์จะได้ไม่เสียเวลามาศึกษาที่มาของข้อความนั้นในภายหลังอีก แต่ถ้าเป็นข้อความที่ยาว ก็ควรจะย่อข้อความสำคัญลงไว้ โดยแยกให้เห็นเป็นข้อ ๆ ว่า ได้กล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง เพื่อความสะดวกในการที่จะหาดำรานิตยสารหรือเอกสารนั้น ๆ อ่านในภายหลัง

(๒) กระดาษแข็งซึ่งได้จดข้อความจากตำรานิตยสารหรือเอกสารอื่น ๆ อันจะนำมาใช้ศึกษาหรืออ้างอิงในการเขียนตำราหรือวิทยานิพนธ์นั้นจะต้องแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามเรื่อง เช่น แบ่งออกเป็นประวัติของเรื่องที่ค้นคว้า วิวัฒนาการ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ค้นคว้า ถ้ามีหลายปัญหาก็แยกได้เป็นรายปัญหา ถ้าปัญหาหนึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหานั้นหลายความคิดเห็นก็ต้องรวมความคิดเห็นที่เหมือนกันและใกล้เคียงกันได้ในที่เดียวกัน แล้วเก็บไว้ตามที่แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือปัญหานั้น ๆ

(๓) จะต้องพยายามรวบรวมให้ได้สิ่งที่ค้นพบมากที่สุดเท่าที่จะค้นได้จากเอกสารที่มีอยู่จากห้องสมุดต่าง ๆ คุณภาพของตำราหรือ

วิทยานิพนธ์จะมีมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความเพียรพยายามที่จะอ่าน เอกสารต่าง ๆ นั้นเอง เพราะตำราหรือวิทยานิพนธ์ที่ตนนิยมเป็นผลของการวิจัย การค้นคว้าและความคิดเห็นของผู้อื่นก่อนหน้าตน ไม่มีผู้ใดที่จะสามารถค้นคว้าได้ถึงด้วยตนเองได้ เพราะแต่ละคนย่อมพบ ประสิทธิภาพในชีวิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การลงมือเขียนวิทยานิพนธ์

มีวิธีดำเนินการดังนี้

(๑) ต้องพิจารณาสิ่งที่ค้นคว้ามาได้นั้นว่าควร จะแยกแยะจัด ขอยออกเป็นหัวข้อหรือกับท โดยให้หัวข้อหนึ่งหรือบทหนึ่ง มีข้อความเฉพาะเรื่องหนึ่งเท่านั้น

(๒) ลงมือเขียนตามหัวข้อหรือตามบทที่ได้แยกแยะไว้นั้น ในการเขียนนี้ ไม่จำเป็น จะต้องเขียนหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือบทใดบท หนึ่งตั้งแต่ต้นจนจบแล้วจึงจะเขียนบทอื่นต่อไป อาจเขียนในวันเดียวกันหลายหัวข้อหรือหลายบทก็ได้ หรือเขียนลงวันใดส่วนหนึ่งของหลาย บทนั้นก็ได้ เพราะในขณะที่ศึกษาถึงสิ่งที่ค้นคว้าอยู่นั้นอาจเกิดความคิดขึ้นมาว่า ควรเขียนข้อความอย่างใดในหัวข้อใดหรือบทใด ซึ่งถ้าไม่ลงมือเขียนหรืออย่างน้อยลงมือย่อข้อความ ไว้ในขณะนั้นแต่เลื่อน มาเขียนในวันหลังก็อาจจะลืมข้อความนั้นเสีย หรืออาจเขียนไม่ได้เท่าที่จะได้เขียนเสียในวันนั้นก็ได้อีก

(๓) การเขียนตำราหรือวิทยานิพนธ์นั้น ต้องเขียนเป็นคำพูด ของผู้แต่งเอง ไม่ใช่เป็นการคัดลอกหรือแปลสิ่งที่ค้นคว้าได้มา ทั้งนี้ ถือว่าตำราหรือวิทยานิพนธ์นั้นต้องแสดงคำพูดของผู้ แต่งเดิมของผู้แต่ง

ได้อ่านตำรา นิตยสารและเอกสารอื่น ๆ แล้วแสดงความรู้ของตน จากที่มาแห่งความรู้นั้น ๆ ต่อผู้อื่นอีกชั้นหนึ่งในฐานะอาจารย์ผู้สอน ปริญญาโท ข้าพเจ้าได้พบว่าบางตอนของวิทยานิพนธ์นั้นแปลมาจาก ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะผู้แปลเกรงว่าจะไม่ตรงตามต้นฉบับจึง ทั้งร่องรอยแห่งภาษาให้เห็นชัดว่า ไม่ได้เขียนจากความรู้ ของผู้เขียน เอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ใช้ไม่ได้

สิ่งที่เขียนลงไว้ในตำรากฎหมายหรือวิทยานิพนธ์นี้ ถ้าเป็นการ สัมควรจะแสดงที่อ้างอิงไว้เป็นหลักฐาน. ก็จัดชื่อตำรา นิตยสารหรือ เอกสารอื่น ๆ ลงไว้ในฟุตโน้ต ในลักษณะที่ผู้อ่านสามารถไปเปิดตำรา นิตยสารหรือเอกสารนั้นได้ทันที เพื่อทราบรายละเอียดต่อไป

(๔) ในกรณีที่จำเป็นต้องกล่าวถึงถ้อยคำหรือความคิดเห็น ของผู้อื่น ก็ไม่ควรคัดลอกอย่างคำต่อคำ แต่ควรจะกล่าวเป็นทำนอง เล่าเรื่องเช่นกล่าวว่า นาย ก. มีความคิดเห็นว่า..... ส่วนนาย ข. มีความคิดเห็นว่า.....การคัดลอกคำ กล่าวและความคิดเห็นนั้นควรจะให้สั้นที่สุด คือเท่าที่จะได้แสดงให้เห็นข้อ ความหรือความคิดเห็นที่ต้องการเท่านั้น การคัดลอกอย่างคำต่อคำก็ตี การนำเอาข้อความ หรือความคิดเห็นของผู้อื่นมากล่าวอย่างยืดยาวจน เกินความจำเป็นก็ตี ไม่ใช่ลักษณะของการแต่งตำราและวิทยานิพนธ์ เพราะสิ่งที่ผู้อ่านต้องการจะอ่านนั้น คือข้อความหรือความคิดเห็นของผู้ แต่งตำราหรือวิทยานิพนธ์นั่นเอง เป็นแต่อาศัยความรู้ที่ได้รับมาจาก ผู้อื่นด้วยเท่านั้น

(๕) ตำราหรือวิทยานิพนธ์ต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่าข้อความ ตอนใดเป็นข้อความหรือความคิดเห็นของผู้อื่น ข้อความตอนใดเป็น

ข้อความหรือความคิดเห็นของผู้แต่งเอง ผู้แต่งอาจมีความคิดเห็น
เช่นบุคคลอื่นอย่างใดก็ได้ แต่ต้องแสดงลงไว้ให้ชัดเจน

(๖) สิ่งที่เขาไม่ได้สำหรับวิทยานิพนธ์ ก็คือ การแต่งผลงาน
ของการค้นคว้า คือการวิจัยสิ่งที่ผู้แต่งได้ค้นพบมาแต่จากตำรา
นิพนธ์ เอกสารต่าง ๆ การที่เพียงแค่รวบรวมสิ่งที่ค้นคว้ามาได้
ไว้ในที่เดียวกันหรือเพียงแค่จัดหมวดหมู่เสียใหม่นั้นไม่น่าจะถือเป็น
วิทยานิพนธ์สำหรับการได้มาซึ่งปริญญาได้

สำนักหอสมุด